

ГАРАНТІЙНИЙ ПЛАТІЖ – НЕПОІМЕНОВАНИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Серед квазі-забезпечень, або непоіменованих способів забезпечення виконання зобов'язання в останні роки значне поширення в договірній сфері отримала така правова конструкція як гарантійний платіж («забезпечувальний платіж», «забезпечувальний внесок», «гарантійний депозит», «страховий депозит», «депозитна сума»). Забезпечувальна сутність останнього полягає у гарантуванні боржником виконання свого обов'язку за зобов'язанням, за рахунок грошових коштів, переданих наперед кредиторіві.

Незважаючи на зовнішню схожість гарантійного платежу із завдатком, маємо справу із різними забезпечувальними конструкціями. Гарантійний платіж, так само, як і завдаток, передбачає передання боржником кредиторіві певної грошової суми для задоволення вимог кредитора у разі порушення боржником взятих на себе зобов'язань. Однак на відміну від завдатку, який нарівні із забезпечувальною виконує також і платіжну функцію, гарантійному платежу обов'язковість останньої не притаманна, що дозволяє його використовувати для забезпечення попередніх договорів. Таким чином сума, сплачена як завдаток, завжди буде повністю зараховуватися в рахунок належних до сплати боржником грошових сум за забезпеченим зобов'язанням. У той час як гарантійний платіж, за загальним правилом, у разі належного виконання боржником своїх зобов'язань повертається останньому, а у випадках, прямо перед-

бачених умовами договору, може за згодою сторін захищатися в рахунок належних за договором платежів. Іншою відмінністю цих двох забезпечувальних конструкцій є характер наслідків порушення зобов'язання, що ними забезпечені. Так, якщо завдатком передбачається забезпечення виконання зобов'язання як кредитором, так і боржником при порушенні зобов'язання, то гарантійний платіж забезпечує виконання зобов'язання лише боржником. Крім того, реалізація прав, передбачених договором про завдаток, можлива лише при невиконанні забезпеченого зобов'язання, в той час як права за гарантійним платежем реалізуються як у разі невиконання, так і неналежного виконання взятих на себе боржником зобов'язань.

Застосування забезпечувального механізму гарантійного платежу найчастіше застосовується з метою забезпечення виконання попереднього договору, але не обмежується лише цією сферою. Як свідчить судова практика гарантійний платіж отримав поширення і для забезпечення договорів майнового характеру, зокрема орендних. Так, при укладанні договору оренди, сторони домовляються про гарантійний платіж, що вноситься орендарем, в розмірі, наприклад, щомісячної орендної плати від одного до трьох місяців. Ця сума поступає на рахунок орендодавця і відповідно до положень договору може бути захищена в рахунок орендної плати при простроченні виконання орендарем зобов'язання; з неї також може бути утримана орендарем сума штрафу за передбачене договором порушення орендарем своїх зобов'язань. Умови забезпечувального договору, як правило, передбачають відновлення суми гарантійного платежу орендарем – грошові кошти, що надходять від орендаря, в першу чергу, спрямовуються на поповнення нестачі гарантійного платежу.

Отже завдяки гарантійному платежу створюється додаткове, зовнішнє по відношенню до основного зобов'язання джерело, за рахунок якого кредитор має можливість задовольнити свої вимоги у разі порушення боржником забезпеченого гарантійним платежем зобов'язання.

Забезпечення орендних платежів за рахунок гарантійного вкладу (*depot de garantie*) відоме законодавству Франції ще з 1989 року (Закон №89-462 від 06.07.1989 року). З 25 березня 2011 року гарантійний внесок включено до переліку способів забезпечення виконання зобов'язання в Республіці Казахстан. Так ст.338-3 Цивільного кодексу Республіки Казахстан гарантійним внеском визнає грошову суму, яка передається

платником гарантійного внеску одержувачеві гарантійного внеску в забезпечення виконання зобов'язання по укладанню договору на торгах або виконанню іншого зобов'язання. З 08 березня 2015 року забезпечувальний платіж також було включено до переліку поіменованих способів забезпечення виконання зобов'язань Цивільного кодексу Російської Федерації (ч.1 ст. 329 ЦК).

Пропоную доповнити закріплений в ст. 546 ЦК України перелік видів забезпечення виконання зобов'язань забезпечувальною конструкцією гарантійного платежу, де під останнім розуміти грошову суму, яка передається однією стороною в договорі іншій з метою забезпечення виконання першою грошового зобов'язання, зокрема з відшкодування збитків або сплати неустойки в разі порушення договору, в тому числі попереднього договору.